

KUNTAMARKKINAT 2026

Kuntajätehuollon muutospaineet

Tommi Kaartinen

Tietoiskun sisältö

1. Kuntajätehuollosta
2. Muuttuva jätelainsäädäntö
3. Väestöpohjan muutokset
4. Jättemäärien muutokset
5. Kuntien lähestymistavat muutospaineisiin vastaamisessa

Kuntajätehuollosta

- Kunnan lakisääteinen tehtävä on huolehtia kotitalouksien jätehuollon kokonaisuudesta: keräyksestä, kuljetuksesta, käsittelystä ja jäteneuvonnasta.
- Tavoitteena on vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta sekä edistää kiertotaloutta. Perusteet tulevat jätelaista.
- **Kunta vastaa kotitalouksien jätehuollosta** (myös sako- ja umpikaivolietteet) sekä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotosta.
- **Biojätteen erilliskeräys** on pakollinen kaikilla yli 10 000 asukkaan taajama-alueiden asuinkiinteistöillä 19.7.2024 alkaen; 5+ huoneiston taloissa velvoite alkoi jo aiemmin. Kompostointi voi korvata erilliskeräyksen ilmoituksella.
- **Pakkausjätteet** (kuten kartonki, lasi, muovi, metalli) kerätään tuottajavastuun ja kunnan yhteistyönä; kunta voi järjestää kiinteistöittäisen kuljetuksen tuottajan järjestämään jätehuoltoon.
- **Kuljetusjärjestelmä** päätetään paikallisesti: kunnan järjestämä tai kiinteistönhaltijan järjestämä, kun laissa säädetty edellytykset täyttyvät.
- **Maksut** peritään jätetaksan perusteella ja niillä katetaan palvelut, mm. jäteneuvonta ja vastaanottopaikat.

Kuntajätehuollon tehtävien järjestäminen

- Kunnat hoitavat jätehuollon joko:
 - Itse
 - Kuntayhtymänä
 - Siirtämällä palvelutehtävät kuntaomisteiselle jätehuoltoyhtiölle
- Jätehuollon viranomaistehtäviä hoitaa kunnan osoittama jätehuoltoviranomainen (usein kuntien yhteinen jätelautakunta)
- Ympäristönsuojeluviranomainen toimii jätelain valvontaviranomaisena.

Kuntajätehuollon palvelutehtäviä	Kuntajätehuollon viranomaistehtäviä
Jätehuollon kehittäminen	Jätehuoltomääräysten laatiminen
Jäteneuvonta	Poikkeusten myöntäminen jätehuoltomääräyksistä
Jätteenkuljetuksen järjestäminen	Jätetaksan hyväksyminen
Jätteiden vastaanotto (jätekeskukset, lajitteluasemat, hyötyjätepisteet)	Jättemaksujen määrittäminen
Jätteenkäsittely	Jätteenkuljetuksen periaatteista päättäminen
Jätteiden välikvarastointi	Jätteenkuljetusrekisterin ylläpito
Jätteiden loppusijoitus	

Muutosajureita: Muuttuva jätelainsäädäntö

- Jätelain laaja uudistus sekä lait ympäristönsuojelulain, kemikaalilain, rikoslain ja elintarvikelain muuttamiseksi tulivat voimaan 19.7.2021. Jäteasetus, pakkausjäteasetus ja muut jätelakia täydentävät asetusmuutokset tulivat voimaan 1.12.2021.
- Uudistuksen seurauksena kunta kilpailuttaa ja järjestää erilliskerättävien jätteiden kuljetuksen kiinteistöiltä kaikkialla Suomessa. Kuljetusjärjestelmä muuttui niissä kunnissa, joissa kunta on siirtänyt päätöksellään jätteiden erilliskeräyksen asuinkiinteistön haltijan järjestettäväksi. Näissä kunnissa oli siirryttävä kunnan järjestämään biojätteen kuljetukseen aikaisintaan 19.7.2023 ja viimeistään 19.7.2024 alkaen. Pienmetallijätteen ja pakkausjätteiden kuljetukset kunnat ovat järjestäneet 1.7.2023 alkaen.
- Kunnan on järjestettävä erilliskeräys kaikilta sellaisilta asuinkiinteistöiltä, jotka kuuluvat valtioneuvoston asetuksella tai kunnan jätehuoltomääräyksillä määriteltujen erilliskeräysvelvoitteiden* piiriin.
- Kunta voi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä päättää, että asuinkiinteistön haltija järjestää sekalaisen yhdyskuntajätteen sekä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksen sopimalla siitä suoraan kuljetusyrityksen kanssa.
- Jäteasetuksen mukaan kunnan on ollut järjestettävä asumisesta syntyvän tekstiilijätteen vastaanotto alueellisilla vastaanottopisteitä viimeistään 1.1.2023.

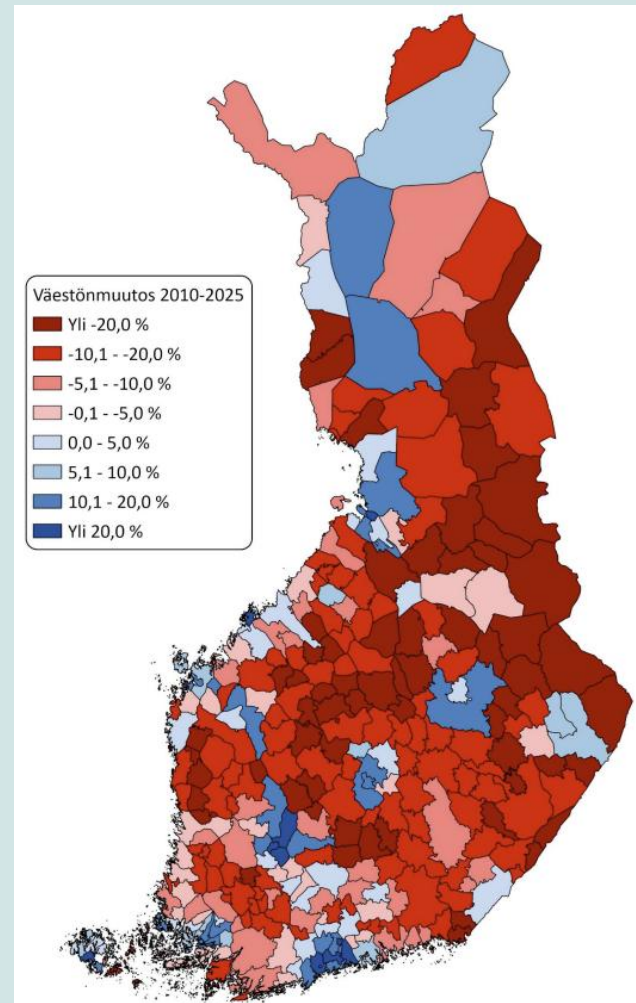
* Biojätteen erilliskeräys on järjestettävä yli 10 000 asukkaan taajamissa. Niitä pienemmissä taajamissa valtioneuvoston asetus ei velvoita erilliskeräämään biojätettä. Kunta voi jätehuoltomääräyksissään supistaa tai laajentaa kiinteistöillä tapahtuvaa erilliskeräystä siitä, mihin asetus velvoittaa. Kunta voi lisäksi asettaa erilliskeräysvaatimuksia myös muille kuin asetuksessa tarkoitetuille jätteille.

Muutosajureita: Muuttuva jätelainsäädäntö

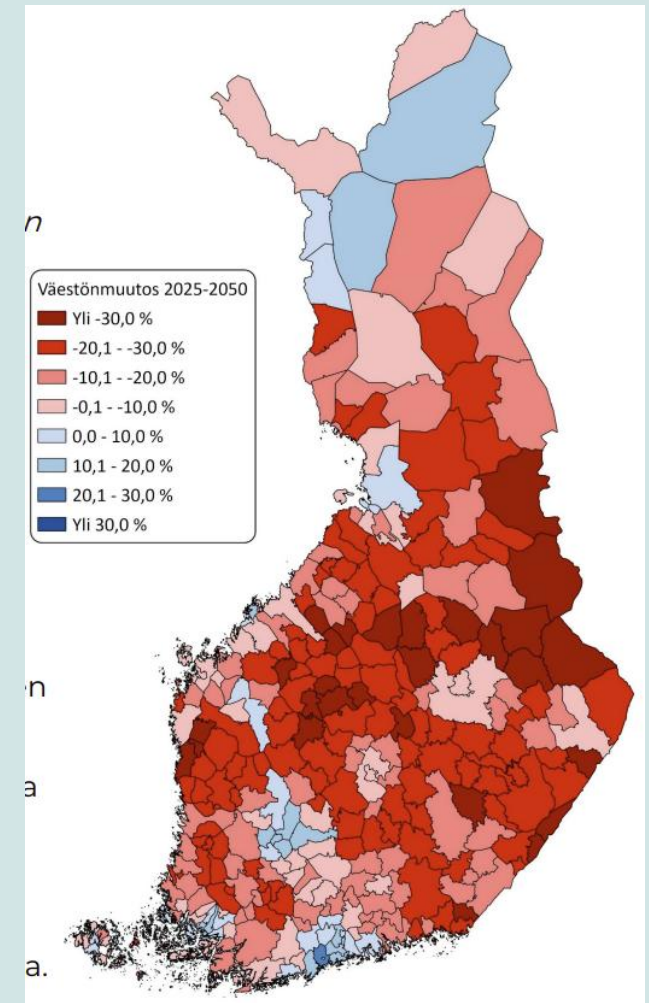
- Kierrätystä edistävä jätelain muutosesitys on ollut lausuntokierroksella keväällä 2026.
- Esityksen sisältönä on mm.:
 - Jätelakiin lisättäisiin velvollisuus lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti.
 - Kierrätyskelpoisen jätteen keräys energiajätteenä ja lajittelu energiajätteeseen kiellettäisiin.
 - Kiinteistön haltijan, kuten asunto-osakeyhtiön, olisi huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitteluohjeistus on ajantasainen ja että asukkailla on tieto lajittelu- ja keräysjärjestelyistä sekä lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin.
 - Asunto-osakeyhtiöt velvoitettaisiin jakamaan asukkaille kunnalta tai sen jätelaitokselta saatavaa neuvontamateriaalia jätteiden lajittelusta.
 - Myös kunnan olisi lisättävä tiedotus- ja neuvontavelvollisuuttaan jätteistä. Uutta olisi se, että neuvonnassa ja tiedotuksessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uudelleenkäytön edistämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen. Lisäksi kunnan olisi varattava riittävä rahoitus neuvontaan ja tiedottamiseen.

Muutosajureita: Väestöpohjan muutokset (MDI:n väestöennuste 2026)

- Suomen väestönkehitys on ollut jo pitkään eriytynyttä, mutta 2010- ja 2020-luvuilla kasvavien kuntien määrä on kutistunut entisestään. Vain joka viidennessä kunnassa väestö on kasvanut.
- Kasvu on keskittynyt suurille kaupunkiseuduille sekä keskisuuriin korkeakoulukaupunkeihin. Hillittyä väestönkasvua on tapahtunut myös yksittäisissä muissa kunnissa.
- Kuntatason väestönkehitys uhkaa jäädä hyvin eriytyneeksi. Vuoteen 2040 mennessä perusuraskenaariossa vain 16 prosentissa kunnista asuisi nykyistä enemmän asukkaita: kasvavien kuntien joukko kutistuu entisestään 2040-luvulla.
- Vuosien 2025-2050 aikana perusura – skenaariossa keskimääräisen kunnan väestö vähenee 15,3 prosentilla.

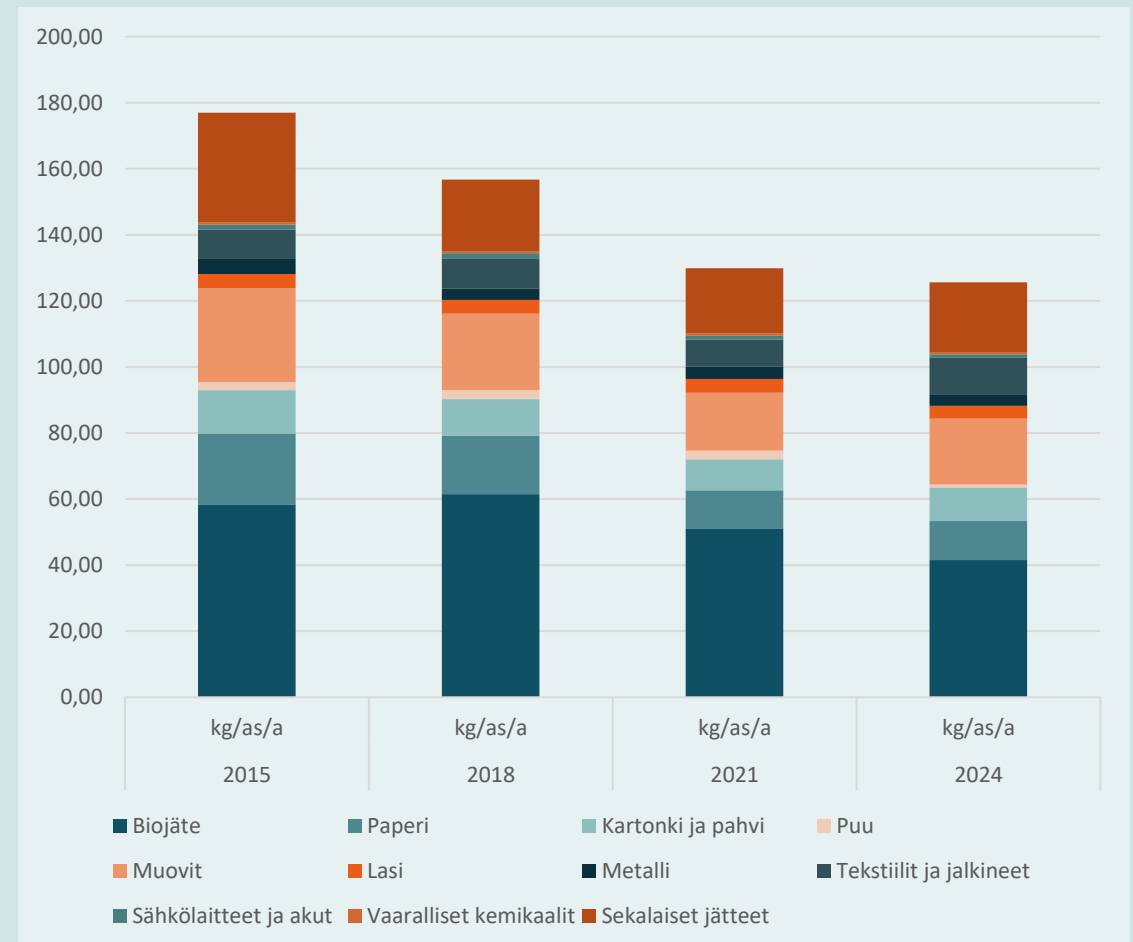
Toteuma 2010-2025 (Tilastokeskus)

Ennuste 2025-2050, perusura (MDI)

Muutosajureita: – kotitalouksilta kerätyn sekajätteen määrä ja koostumus (esimerkki HSY:n alueelta)

- Sekajätteen asukaskohtainen määrä HSY:n alueella per asukas on pienentynyt vuosien 2015-2024 välillä n. 29 %.
- Vähenemä on seurausta ainakin biojätteen ja pakkausjätteiden erilliskeräyksen tehostumisesta sekä mahdollisesti myös kulutustottumusten muutoksista.

Muutosajurien vaikutuksia kuntajätehuoltoon

- Kuntajätehuollon palvelut ovat lakisääteisiä välttämättömyyspalveluja, jotka pitää pystyä tarjoamaan kaikkialla Suomessa.
 - Tiukentuva jätelainsäädäntö edellyttää yhä parempia palveluja mm. jätteiden erilliskeräyksessä.
 - Suurimmassa osassa Suomen kunnista väestön määrä vähenee.
 - Myös asukaskohtainen (seka)jätteen määrä on vähentymässä.
- **Kuntajätehuoltoon kohdistuu kustannuspaineita jatkossakin.**

Jätelain muutokset pakottavat lisäämään erilliskeräystä – palvelut paranevat, mutta myös maksut nousevat

Jätehuolto 2022

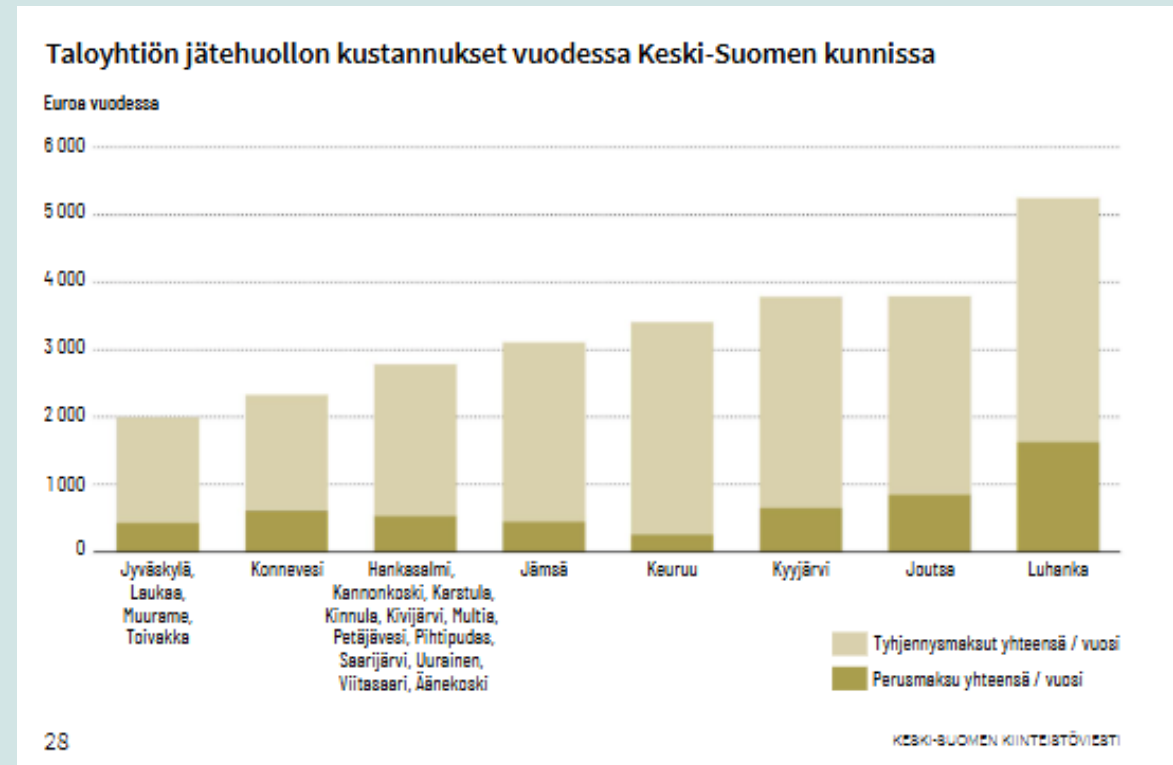
Jyväskylän seudun jätetaksaan tulee vuodenvaihteessa korotus, poistotekstiilien keräys alkaa kahdella jäteasemalla

Kotitaloudet 2022

Kuntajätehuollon kustannuksista asukkaille

- Kiinteistöliitto Keski-Suomen vuonna 2026 tekemässä selvityksessä käytettiin jätemaksujen vertailuun kunnan keskustassa sijaitsevaa 20 asunnon asunto-osakeyhtiötä, jossa on jätelain vaatima sekajätteen, biojätteen, kartongin, paperin, muovin, lasin ja metallin erilliskeräys.
- Hintavertailussa menestyivät ne kunnat, jotka ovat mukana kuntien omistamissa jätehuoltoyhtiöissä tai jätehuoltoyhteistyössä.

Kuntien valitsemaa lähestymistapoja muutospaineisiin vastaamisessa

- Itsenäisesti jätehuoltopalvelunsa järjestäneet kunnat voivat etsiä kustannussäästöjä pyrkimällä liittymään kunnallisiin jäteyhtiöihin tai kuntayhtymiin.
- Uudet yhtiöt (esim. Keräämö Oy vuonna 2023)
- Fuusioitumismahdollisuuksia on selvitelty ja toteutunutkin (Rouskis Oy ja Turun Seudun Jätehuolto Oy 2014 -> Lounais-Suomen jätehuolto Oy, Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy:n ja Rosk'n Roll Oy Ab 2019, prosessissa on ollut ainakin Metsäsairila Oy:n ja Jätekuikko Oy:n fuusio)
- Toisaalta jotkut kunnat ovat selvittäneet reuna-ehtoja ja edellytyksiä järjestää kuntajätehuollon palvelut itsenäisinä toimijoina ilman kuulumista kunnalliseen yhteistyömalliin.

"Fuusion myötä jätehuoltoyhtiössä on useina peräkkäisinä vuosina saatu merkittäviä kustannussäästöjä muun muassa purkamalla päällekkäisiä toimintoja, onnistumalla kilpailutuksissa ja yhtenäistämällä lakisääteisiä investointeja. Saaduilla säästöillä on kehitetty jätehuoltopalveluita esimerkiksi jätekeskuksissa ja asemilla. Jätehuollon neuvontapalveluita on voitu tarjota aiempaa laajemmin ja monipuolisemmin. Asukkaille on avattu mahdollisuus sähköiseen asiointiin ja lisäksi on lanseerattu aivan uusiakin palveluita, kuten jätteen synnyn ehkäisyyn tähtäävän ympäristöneuvonnan oppimisympäristönä sekä näyttelytilana toimiva vierailukeskus Kahmari. Samaan aikaan on osallistuttu moniin kiertotalouden kannalta merkittäviin kehityshankkeisiin, joiden yhtenä tärkeänä tavoitteena on luoda uusia toimintamahdollisuuksia paikallisille yrittäjille." Lounais-Suomen Jätehuolto Oy 2020

"Laskelmat osoittivat, että kykenemme tuottamaan jätehuollon palvelut ja kehittämään jätehuollon palveluja edullisemmin kunnan omana toimintana kuin pysymällä osana Sammakkokangasta." Petäjäveden kunnanvaltuuston puheenjohtaja 2026.

FCG.

Kiitos!

Tommi Kaartinen

Tiimipäällikkö

Tommi.kaartinen@fcg.fi
040 515 0006

www.fcg.fi